

Sygn. akt V Cz 5/16

POSTANOWIENIE

Dnia 5 lutego 2016r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie V Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Adam Simoni /spr./

Sędziowie: SSO Wojciech Misiuda

SSR w SO Witold Benicki

Protokolant: asyst. sędz. Krzysztof Kubas

po rozpoznaniu w dniu 5 lutego 2016 r w Rzeszowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa K. T.

przeciwko J. P.

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda K. T. na postanowienie Sądu Rejonowego w Rzeszowie z dnia 4 września 2015r., sygn. akt III RC 403/15

postanawia:

I. oddalić zażalenie w części dotyczącej pkt I

II. zmienić pkt II w ten sposób, że nie obciążać powoda K. T. kosztami postępowania

SSO Wojciech Misiuda SSO Adam Simoni SSR del. do SO Witold Benicki

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd I Instancji odrzucił pozew K. T. skierowanemu przeciwko J. P. o zapłatę (pkt I) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 2.417 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt II).

W uzasadnieniu powołując się na przepis art. 2 § 1 i § 3 kpc oraz uzasadnienie postanowienia Kolegium Kompetencyjnego przy SN z dnia 29 marca 1995 r, III PO 10/94, LexPolonica nr 298483, OSNAPIUS 1995 nr 16, poz 210 stwierdził, iż roszczenie zgłoszone przez powoda w niniejszej sprawie ma charakter sprawy cywilnej jednakże z uwagi na przepis ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r o rodzinnych ogrodach działkowych, roszczenie to zostało przekazane do postępowania administracyjnego, co powoduje bezwzględną niedopuszczalność drogi sądowej.

Kolejno podniósł, iż z uwagi na okoliczności niniejszej sprawy należało stwierdzić, że zastosowanie znajdą w tym zakresie przepisy aktualnie obowiązującej ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych z dnia 13.12.2013 r. (Dz. U. z 2014 r., pod. 40), która weszła w życie z dniem 19 stycznia 2014 r. Z ustalonego stanu faktycznego wynika bowiem, że w dniu, w którym rodzinny ogród działkowy stał się ogrodem stałym w rozumieniu ustawy z dnia 6 maja 1981 r. o pracowniczych ogrodach działkowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 85, poz. 390, późn. zm.) Skarb Państwa występował jako

właściciel nieruchomości w dniu, w którym rodzinny ogród działkowy stał się ogrodem stałym w rozumieniu ustawy z dnia 6 maja 1981 r. o pracowniczych ogrodach działkowych (Dz. U. z 1996 r. Nr 85, poz. 390, późn. zm.) Tym samym należało stwierdzić, że w sprawie ma zastosowanie art. 25 ustawy, ponieważ wobec stwierdzenia nieważności decyzji wywłaszczeniowej doszło do powstania roszczenia osoby trzeciej, których wykonanie skutkowało wygaśnięciem praw stowarzyszenia ogrodowego i w konsekwencji wydaniem nieruchomości.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że powołany wyżej przepis art. 25 określa tryb postępowania w razie likwidacji rodzinnego ogrodu działkowego w związku z roszczeniami osoby trzeciej, jednakże ustawa nie precyzuje, jakie roszczenia osób trzecich mogą prowadzić do likwidacji rodzinnych ogrodów działkowych. Jednocześnie uznając za trafne stanowisko wyrażone przez Aleksandra Jakowlewa w Komentarzu do art. 25 ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych podniósł, iż nie mogą to być roszczenia jedynie potencjalne lub roszczenia, które są przedmiotem sporu oraz, że nie jest natomiast konieczne, by były one potwierdzone wyrokiem sądu lub organu administracji, w sytuacji, gdy pomiędzy zgłaszającym roszczenie a adresatem roszczenia istnieje zgoda co do zasadności tego roszczenia.

Następnie Sąd Rejonowy podniósł, że likwidacja (...) została w ustawie zdefiniowana (art. 2 pkt 11) jako zbycie lub wygaśnięcie praw przysługujących stowarzyszeniu ogrodowemu do nieruchomości zajmowanej przez (...) lub jego części oraz że wydanie tej nieruchomości przez stowarzyszenie ogrodowe i likwidacja rodzinnych ogrodów działkowych może przebiegać w różnych trybach określonych w ustawie o rodzinnych ogrodach działkowych lub ustawach szczególnych. Przywołana ustawa reguluje między innymi likwidację w związku z realizacją roszczeń osób trzecich do gruntu zajętego przez (...) (art. 25).

Analizując ustawę o rodzinnych ogrodach działkowych Sąd Rejonowy podniósł również w uzasadnieniu, iż możliwe jest dokonanie likwidacji w sytuacji, gdy stowarzyszenie ogrodowe nie miało tytułu prawnego do nieruchomości zajmowanej przez (...), albowiem ustawodawca w sposób wyraźny przewidział, iż możliwe jest dokonywanie likwidacji takich (...), jeżeli funkcjonują na gruntach Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego (por. art. 75). Stwierdził, iż w przypadku likwidacji ze względu na roszczenia osób trzecich lub w związku ze zwrotem wywłaszczonej nieruchomości, zobowiązany do określonych działań jest podmiot quasi-likwidujący, a więc odpowiednio Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego, które były właścicielem nieruchomości w dacie ustanawiania tytułu prawnego do działki, lub podmiot, który był właścicielem terenu przed wydaniem decyzji o zwrocie wywłaszczonej nieruchomości, bez względu na okoliczność, czy podmioty te są właścicielem nieruchomości, na której zlokalizowany jest likwidowany (...). Wskazał również, że ustawa nakłada na podmiot quasi-likwidujący jedynie obowiązek wypłaty odszkodowania przewidzianego w art. 22 na rzecz odpowiednio działkowców oraz stowarzyszenia ogrodowego oraz, że ustawa wynika, że w przypadku likwidacji (...) w związku z roszczeniami osoby trzeciej odszkodowanie, o którym mowa w art. 22, powinno zostać ustalone w drodze decyzji administracyjnej. Podmiotem upoważnionym do wydania tej decyzji jest starosta, jeżeli zobowiązany do zapłaty odszkodowania będzie Skarb Państwa, lub organ wykonawczy właściwej jednostki samorządu terytorialnego, jeżeli do zapłaty odszkodowania będzie zobowiązana jednostka samorządu terytorialnego (art. 25 ust. 3). Zobowiązany do zapłaty odszkodowania jest podmiot quasi-likwidujący (art. 25 ust. 2).

Wobec brzmienia powołanych wyżej przepisów Sąd I Instancji uznał, że roszczenia działkowców z tytułu składników majątkowych znajdujących się na działkach z mocy art. 25 ustawy podlegają rozpoznaniu w postępowaniu administracyjnym.

Powyższe stanowisko o niedopuszczalności drogi sądowej Sąd Rejonowy podtrzymał odnosząc się również do zapisów poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U z 2005 rpoz 169, nr 1419).

Końcowo wskazał, iż o kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 kpc w zw z art. 108 § 1 kpc.

Od powyższego postanowienia powód wniósł zażalenie zarzucając:

I. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

- art. 2 kpc poprzez nierozpoznanie sprawy, pomimo tego, że przedmiotowa sprawa dotyczy roszczeń cywilnych
- art. 98 kpc w zw z art. 108 § 1 kpc oraz § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w zw z art. 102 kpc poprzez zasądzenie od strony powodowej kwoty 2.417,00 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, pomimo iż w przedmiotowej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony wypadek, w którym Sąd jest uprawniony do odstąpienia od obciążania powoda kosztami postępowania, w tym kosztami zastępstwa procesowego
- błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu przez Sąd, iż żądania przez niego zgłoszone nie mają charakteru sprawy cywilnej, a także poprzez uznanie, iż w przedmiotowej sprawie mają zastosowanie przepisy ustawy o rodzinnych ogródkach działkowych, pomimo iż roszczenie zgłoszone w pozwie wynika z przepisów prawa materialnego tj art. 226 kc

II. naruszenie przepisów prawa materialnego poprzez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie tj art. 2 pkt 11 w zw z art. 25 ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r o rodzinnych ogródkach działkowych (Dz.U 2014 r poz 40) poprzez błędne przyjęcie, iż w przedmiotowej sprawie przepisy w/w ustawy mają zastosowanie.

W oparciu o powyższe zarzuty powód wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości lub ewentualnie jego zmianę w pkt II poprzez odstąpienie od obciążania go kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie jako bezzasadne podlega oddaleniu.

W ocenie Sądu Okręgowego na jednoznaczną aprobatę zasługuje pogląd Sądu I instancji o niedopuszczalności drogi sądowej w przedmiotowej sprawie, albowiem wbrew twierdzeniom zażalenia w okolicznościach niniejszej sprawy znajduje zastosowanie przepis art. 25 ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U z 2014 r poz 40 z późn.zm)., w którym uregulowany jest tryb postępowania w razie likwidacji rodzinnego ogrodu działkowego w związku z roszczeniami osoby trzeciej. Podnieść należy, iż powołany wyżej przepis został wprowadzony do obecnie obowiązującej ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych w związku ze stwierdzeniem niezgodności z Konstytucją 24 przepisów poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 8 lipca 2005 r o rodzinnych ogrodach działkowych (Dz.U z 2005r poz 169 nr 1419) w tym art. 24 ust 1 i 2, które stanowiły, iż zasadne roszczenia osoby trzeciej do nieruchomości zajętej przez rodzinny ogród działkowy podlegają zaspokojeniu wyłącznie poprzez wypłatę odszkodowania lub zapewnienie nieruchomości zamiennej, a skutki roszczeń o których mowa w ust 1 obciążają właściciela nieruchomości. Jako, że właścicielem tym był Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego, uzyskanie odszkodowania wiązało się ze wszczęciem postępowania administracyjnego, w którym należało udowodnić organowi władzy publicznej wyrządzenie szkody np. w związku z wydaniem decyzji administracyjnej. Wobec zakwestionowania przez Trybunał Konstytucyjny ww art. 24 do obecnie obowiązującej ustawy zostały wprowadzone nowe regulacje w tym art. 25 wprowadzające uproszczoną procedurę uzyskania odszkodowania. Przepis art. 25 obecnej ustawy znajduje zastosowanie w przypadku, gdy organ administracji stwierdzi nieważność decyzji na podstawie której byli właściciele zostali pozbawieni swojej nieruchomości, w następstwie czego stowarzyszenie ogrodowe lub działkowcy będą musieli opuścić grunt, pozostawiając jednocześnie swój majątek, jednakże na podstawie art. 25 będą mogli dochodzić odszkodowania w postępowaniu administracyjnym poprzez złożenie wniosku do starosty lub organu wykonawczego jednostki samorządu terytorialnego czyli wójta, burmistrza czy prezydenta miasta, przy czym ustalenie do kogo ma być złożony wniosek i kto będzie zobowiązany do wypłaty odszkodowania będzie zależało od tego kto był właścicielem nieruchomości w dniu nabywania do niej tytułu prawnego przez stowarzyszenie ogrodowe lub też w dniu, kiedy ogród stał się ogrodem stałym.

Jak wynika to ze zgromadzonego materiału dowodowego na podstawie decyzji z dnia 15.10.1968 r. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w R. w oparciu o przepisy ustawy z dnia 12.03.1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia

nieruchomości (Dz. U. z 1961 r., nr 18, poz. 94) na wniosek (...)w R. dokonało wywłaszczenia spornej nieruchomości stanowiącej własność W. P. z zamiarem przeznaczenia nieruchomości na stałe pracownicze ogrody działkowe. Na skutek decyzji nieruchomość ta została przeniesiona na własność Skarbu Państwa i pozostawała we władaniu (...) R., która w dniu 6 marca 1992 r przekazała tą nieruchomość wraz z innymi nieruchomościami na rzecz (...) Związku (...) w R.. Przekazaniu podlegał ogród działkowy (...) położony w R. przy ul. (...) o pow. 176.548 m^{((2))}, w którego skład weszła również sporna działka, a podstawą prawną przekazania – przejęcia ogrodów działkowych była ustawa z dnia 6.05.1981 r. o pracowniczych ogrodach działkowych (Dz. U. nr 12, poz. 58 z dnia 12.05.1981 r.). Decyzja z dnia 22.02.1995 r Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa stwierdził nieważność orzeczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej (...) Spraw Wewnętrznych z dnia 15.10.1968 r w części dotyczącej pkt 4 i 5. Obecnie właścicielem spornej działki jest nr (...) obr (...)jest J. P..

Wobec powyższych okoliczności podnieść należy za Sądem Rejonowym, że w dacie kiedy (...) stał się ogrodem stałym w rozumieniu ustawy z dnia 6.05.1981 r. o pracowniczych ogrodach działkowych (Dz. U. nr 12, poz. 58 z dnia 12.05.1981 r.) Skarb Państwa występował jako właściciel nieruchomości, w oparciu o decyzję Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w R. z dnia 15.10.1968 r., nr (...). Jednocześnie prawidłowo również stwierdza Sąd I Instancji, iż brak jest dowodu na okoliczność, że (...) Związek (...) uzyskał decyzję właściwego organu administracji państwowej o nabyciu prawa do gruntu w trybie art. 3 i 8 ust. 1 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach (Dz.U. z 1969 r. Nr 22, poz. 159 ze zm.) czy też ustawy z dnia 6.05.1981 r. o pracowniczych ogrodach działkowych (Dz. U. nr 12, poz. 58 z dnia 12.05.1981 r.).

Powyższe doprowadziło Sąd Odwoławczy do konstatacji o prawidłowości stanowiska Sądu I Instancji, iż w niniejszej sprawie właściwą drogą dochodzenia przez powoda swoich roszczeń będzie tryb uregulowany art. 25 ustawy o ogrodach działkowych, albowiem jak podnosi to Sąd Rejonowy w związku ze stwierdzeniem nieważności decyzji wywłaszczeniowej doszło do powstania roszczenia osoby trzeciej, których wykonanie skutkowało wygaśnięciem praw stowarzyszenia ogrodowego i w konsekwencji wydaniem nieruchomości.

Wbrew twierdzeniom zażalenia spełniona została przesłanka likwidacji ogrodu. Podnieść należy, że ustawa o 13 grudnia 2013 r o rodzinnych ogrodach działkowych dopuszcza likwidację (...) między innymi w związku z realizacją roszczeń osób trzecich, w tym także w sytuacji – jak zauważa to Sąd I Instancji – gdy stowarzyszenie ogrodowe nie miało tytułu prawnego do nieruchomości zajmowanej przez (...), jeżeli funkcjonują na gruntach Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego. Obowiązki związane z likwidacją (...) w trybie art. 25 powołanej ustawy zostały nałożone na Skarb Państwa lub jednostkę samorządu terytorialnego, które były właścicielami nieruchomości, na której znajduje się (...) lub w dniu, w którym (...) stał się ogrodem stałym w rozumieniu ustawy z dnia 6 maja 1981 r o pracowniczych ogrodach działkowych, jednakże jak zauważa to Sąd I Instancji może zaistnieć sytuacja, że właścicielem nieruchomości w dacie likwidacji będzie innych podmiot. Z tego też względu podmiot zobowiązany do wypłaty odszkodowania w trybie art. 25 określa się jako podmiot quasi-likwidujący (komentarz do art. 25 ustawy o rodzinnych ogrodach działkowych Aleksander Jakowlew). Wbrew twierdzeniom zażalenia w przypadku stosowania trybu wynikającego z art. 25 nie ma zastosowania przepis art. 21 , a zatem nie dochodzi do odtworzenia (...), czy też przyznania działki zamiennej za teren zlikwidowanego (...). Przepis art. 25 nakłada jedynie obowiązek wypłaty odszkodowania o jakim mowa w art. 22 ustawy. Zgodnie z art. 25 ust 2 ustawy ustalenie odszkodowań następuje w drodze decyzji w myśl zaś ust 3 art. 25 organem właściwym do wydania decyzji, o której mowa w ust. 2, jest w przypadku gdy podmiotem obowiązany do wypłaty odszkodowań jest Skarb Państwa - starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, a w przypadku gdy podmiotem obowiązany do wypłaty odszkodowań jest jednostka samorządu terytorialnego - organ wykonawczy tej jednostki. Odszkodowanie zatem jest ustalane w drodze decyzji administracyjnej, co jednocześnie przesądza o niedopuszczalności drogi sądowej.

Prawidłowo więc Sąd I Instancji odrzucił pozew K. T. na podstawie art. 199 § 1 pkt 1 kpc.

Z tych względów na podstawie art. art. 385 kpc w zw z art. 397 § 1 i 2 kpc orzeczono jak w pkt I sentencji.

Za zasadne zaś uznał Sąd Okręgowy zarzuty dotyczące obciążenia strony powodowej kosztami postępowania.

W ocenie Sądu Okręgowego, uwzględniając w tym zakresie zarzut podniesiony w zażaleniu w niniejszej sprawie o kosztach postępowania w zakresie kosztów zastępstwa procesowego strony pozwanej należało orzec w oparciu o zasadę słuszności z art. 102 k.p.c. Wskazać należy, że sposób skorzystania z art. 102 k.p.c. jest suwerennym uprawnieniem jurysdykcyjnym sądu i do jego oceny należy przesądzenie, czy wystąpił szczególnie uzasadniony wypadek, który uzasadnia odstępnie, a jeśli tak, to w jakim zakresie, od generalnej zasady obciążania kosztami procesu strony przegrywającej spór (zob. wyroki SN: z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 192/09, Lex nr 584735 i z dnia 27 maja 2010 r., II PK 359/09, Lex nr 603828 oraz postanowienia SN: z dnia 19 października 2011 r., II CZ 68/11, Lex nr 1044004 i z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZ 17/12, Lex nr 1164739). Mając na uwadze charakter niniejszej sprawy, rozbieżności w zakresie istnienia drogi sądowej oraz sytuację materialną powoda w ocenie Sądu Okręgowego zaistniały w przedmiotowej sprawie szczególnie okoliczności uzasadniające odstępnie od obciążania kosztami postępowania strony przegrywającej spór.

Mając na uwadze powyższe orzeczono jak w pkt II postanowienia, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

SSO Wojciech Misiuda SSO Adam Simoni SSR del. do SO Witold Benicki

(...)

- (...)

R..5.02.2016 r

SSO Adam Simoni.